

HÖGRE REVISORSEXAMEN

Del II

Maj 2004

© Revisorsnämnden

HÖGRE REVISORSEXAMEN

Allmänt

Datum:	25-26 maj 2004
Skrivtid:	2 x 4 timmar, varav 4 timmar för del II
Hjälpmedel:	Alla hjälpmedel är tillåtna förutom kontakt med andra personer (t.ex. via mobiltelefon eller dator)
Krav för godkänt resultat:	75 poäng av 100 utan några särskilda krav på fördelningen av poäng på olika uppgifter

Rekommenderat arbetssätt

Förutsättningarna för godkänt resultat förbättras av ett strukturerat tillvägagångssätt vid genomförandet av provet. Det är av särskild vikt att:

- använda tillräckligt med tid för inläsning av praktikfallen
- fördela tiden utifrån varje uppgifts svårighetsgrad och poängantal
- beakta att frågeställningen kan inrymma många aspekter och ämnesområden

Utformning av svar

Du lämnar alltid dina svar i egenskap av auktoriserad revisor. Vid avgivande av svar bör du:

- svara på ett strukturerat sätt med tydligt och korrekt språk
- ange motiveringar och hänvisningar samt visa uträkningar
- markera eventuella citat med kursiv stil och ange källa

För det fall någon uppgift är oklar finns möjlighet för provvakten att kontakta provkonstruktören för eventuellt förtydligande.

Bedömning

Bedömningen av svar, som ska lämnas på bifogade svarsblanketter eller utskrifter från PC, sker utifrån en svarsmall. Alternativa svar kan - beroende på motiveringar - också beaktas vid bedömningen.

Svar på varje uppgift - eller deluppgift - bedöms enligt följande princip i exempelvis en fråga omfattande fyra poäng:

- sakinhåll i lämnat svar (3 p)
- struktur och språk (1 p)

Högre revisorsexamen maj 2004

Poängsättningen innebär följande:

- 4 p - Bra svar
- 3 p - Tillfredsställande svar
- 2 p - Vissa brister
- 1 p - Stora brister
- 0 p - Uteblivet eller felaktigt svar

Som framgår av principen för poängsättning läggs tyngdpunkten på sakinnehållet i lämnat svar.

<u>Uppgift</u>	<u>Poäng</u>
3. N-Invest AB	30 p
4. Log X AB	20 p

Lycka till!

3. N-Invest AB (30 p)

Bakgrund

N-Invest AB är ett regionalt riskkapitalföretag med säte i Umeå. Företaget ägs av kommunen och ett antal privatpersoner. Företagets verksamhet finansieras genom att ägarna i samband med företagets bildande 2000 tillsköt likvida medel uppgående till 200 mnkr. Företagets affärsidé är att finansiera olika företag i deras uppstartsskeden men N-Invest kan också investera i företag som befinner sig i mer mogna skeden. N-Invests ägarandel brukar i normalfallet uppgå till minst 20 %. Avsikten är att N-Invest ska äga sina innehav i tre-sju år varefter en avyttring ska ske. Bolaget är mycket välkänt i Norrland och rönar stort intresse. Dess investeringar och verksamhet följs noga av den lokala pressen. För att möta det stora intresset för N-Invest har styrelsen redan i samband med bolagets bildande beslutat att informera om moderföretagets och koncernens utveckling i form av kvartalsrapporter och bokslutskommunikéer. Styrelsen beslutade i samband med detta att N-Invest ska tillämpa Redovisningsrådets rekommendationer.

Du valdes som revisor i bolaget i samband med dess bildande 2000.

Deluppgift 3.1

I samband med arbetet inför 2003 års bokslut har företagsledningen genomfört ett s.k. impairment test av bokfört värde på företagets innehav av aktier i dotter- och intresseföretag. Testet gjordes i form av kassaflödesvärderingar. Värderingarna av aktieinnehaven indikerade värden som i flera fall understeg bokfört värde såväl i moderföretag som koncern varför nedskrivningsbehov bedömdes föreligga uppgående till 50 mnkr i moderföretaget och 38 mnkr i koncernen. Vid revisionen har gjorts en genomgång av moderföretagets underlag till nedskrivningen. De antaganden som legat till grund för moderföretagets bedömning av verkligt värde på innehaven är rimliga, varför du har godtagit den föreslagna nedskrivningen. Vid styrelsemöte i slutet av februari 2004 presenterade företagsledningen ett förslag till bokslutskommuniké för 2003 där aktierna i dotter- och intresseföretag skrivits ned med 50 mnkr i moderföretaget. Nedskrivningarna i koncernen uppgick till 38 mnkr. Styrelsen godkände företagsledningens förslag till nedskrivning och bokslutskommunikén offentliggjordes därefter. Årsredovisningen behandlades dock inte på mötet utan beslut fattades om att den skulle fastställas på kommande möte i april.

Bokslutskommunikén får ett mycket negativt mottagande i lokalpressen och styrelsens ledamöter utsätts för en hård kritik för hur de har hanterat offentliga medel. Företagsledning och styrelse får också kritik för sitt sätt att sköta bolaget och dess investeringar. Detta leder till oro bland dotter- och intresseföretagens personal, kunder och leverantörer. När resultaten för första kvartalet kommer in för dotter- och intresseföretagen visar dessa på vissa negativa avvikelser i förhållande till de budgetar som låg till underlag för den vid bokslutstillfället gjorda kassaflödesvärderingen. Företagsledningen vill därför ändra på nedskrivningen med motiveringen att de antaganden som gjorts tidigare inte längre håller.

Högre revisorsexamen maj 2004

Efter det att uppdateringar gjorts av de upprättade kassaflödesanalyserna uppgår nedskrivningsbehovet till 66 mnkr i moderföretaget och 54 mnkr i koncernen. Den ökade nedskrivningen är planerad att bokföras 2003 och beaktas i den årsredovisning som ska fastställas på styrelsemötet i april. Företagsledningen vänder sig nu till dig i din egenskap av revisor och vill ha svar på följande frågor:

Uppgifter (10 p)

- a. Ska den ytterligare nedskrivningen bokföras 2003 eller 2004?
- b. Varför blir nedskrivningen olika stor i moderföretaget och koncernen?

Deluppgift 3.2

Mot bakgrund av den svaga resultatutvecklingen i koncernen har bankerna under våren 2003 begränsat N-Invests möjligheter att utöka sina krediter. Moderföretaget undersöker därför nya möjligheter att finansiera verksamheten. Av koncernens tio dotter- och intresseföretag är dock två, de helägda dotterföretagen Västerbottens Maskin AB och Lycksele Industrimatematik AB, mycket lönsamma varför moderföretaget vill låna den överlikviditet som finns i bolagen mot marknadsmässig ränta och utan säkerhet. Totalt sett har företagen ca 45 mnkr i tillgänglig likviditet för utlåning fördelat enligt nedan. I tabellen lämnas också viss ytterligare information om dotterföretagens finansiella ställning vid tiden för beslut om utlåning till moderföretaget (belopp i mnkr per 30 mars 2003):

	Västerbottens Maskin AB	Lycksele Industrimatematik AB
Övriga tillgångar	60	55
Likvida medel	40	25
Totala tillgångar	100	80
Bundet eget kapital	35	30
Fritt eget kapital	7	20
Långfristiga skulder	25	25
Kortfristiga skulder	33	5
Summa eget kapital och skulder	100	80
<i>Planerat lån till moderföretaget</i>	<i>30</i>	<i>15</i>

Högre revisorsexamen maj 2004

Uppgift (6 p)

Ledningen för moderföretaget vänder sig till dig som revisor. Ser du några problem med de föreslagna lånen?

Deluppgift 3.3

Under 2003 blev du också vald till revisor i det helägda dotterföretaget Västerbottens Maskin AB. Företaget har under ett flertal år uppvisat en god lönsamhet och en stark finansiell ställning. Företagets utveckling under de senaste tre åren samt bokslutet för 2003 framgår av nedanstående tabell (belopp i mnkr):

	2003	2002	2001	2000
Försäljning. Mnkr	151	137	116	108
Rörelseresultat, mnkr	13	16	14	12
Rörelsemarginal, %	8,6	11,6	12,1	11,1
Årets resultat	8	10	9	8
Anläggningstillgångar	33	30	24	18
Omsättningstillgångar	77	70	56	2
Summa tillgångar	110	100	80	60
Bundet eget kapital	35	35	20	20
Fritt eget kapital	8	7	16	7
Långfristiga skulder	25	25	20	20
Kortfristiga skulder	42	33	24	13
Summa skulder och eget kapital	110	100	80	60

Vid granskningen av bokslutet för 2003 har du gjort följande noteringar

1. Företaget har under året fört över 37 mnkr till moderföretaget N-Invest. Av dessa har 7 mnkr lämnats i form av utdelning medan resterande 30 mnkr lämnats i form av ett lån utan säkerhet. Lånet lämnades under andra kvartalet 2003 och var en förutsättning för att moderföretaget skulle kunna infria åtaganden gentemot sina kreditgivare. Överföringen till moderföretaget beslutades av styrelsen i Västerbotten Maskin AB i samband med att lånet lämnades. Verkställande direktören i Västerbottens Maskin AB sitter även i företagets styrelse. Fordran är bokförd som kortfristig och upptagen bland företagets omsättningstillgångar. N-Invests finansiella ställning är enligt den information som du erhållit synnerligen osäker och dess fortlevnad är vid tiden för din granskning och avgivande av revisionsberättelse osäker. Styrelsens i Västerbotten Maskin AB förhoppning är dock att moderföretaget ska kunna nå en lösning med kreditgivare och ägare vilket

Högre revisorsexamen maj 2004

skulle säkerställa dess fortlevnad varför styrelsen inte har för avsikt att skriva ned fordran på moderföretaget.

2. Mot bakgrund av den något vikande resultatutvecklingen i Västerbottens Maskin AB har styrelsen i december 2003 fattat beslut om att lägga ned företagets försäljningskontor i Göteborg. Beslutet innebär uppsägning av fyra personer samt att hyreskontraktet sägs upp. Kostnaden för nedläggningen uppskattas till 5 mnkr fördelat på uppsägningslön för arbetsbefriad personal om 2 mnkr och hyreskostnad under kontraktets återstående löptid om 3 mnkr. Förhandlingar med facket samt uppsägning av hyreskontraktet genomförs i januari 2004. Ingen reservering har gjorts för dessa åtaganden i bokslutet för 2003.
3. Företaget har en tvist med en kund som har ifrågasatt funktionaliteten i maskiner levererade av Västerbottens Maskin AB. Försäljningsvärdet av de levererade maskinerna uppgår till 6 mnkr varav 1 mnkr kvarstår oreglerat som kundfordran i bokslutet per 2003-12-31. Kunden har i sin tur framställt krav på Västerbottens Maskin om sammanlagt 0,5 mnkr i skadestånd för de skador som åsamkats dem på grund av bristande funktionalitet. Kunden vill kvitta detta mot utestående skulder till Västerbottens Maskin AB. Resterande 0,5 mnkr kan kunden tänka sig att betala men först efter det att en uppgörelse träffats. Företaget anser att kundens krav är obefogade och kan uppvisa ett yttrande från advokat som styrker detta. Sammantaget bedömer företagsledningen sannolikheten för att kunden ska få rätt i sina krav till mellan 20-30% varför ingen reservering gjorts. Inga nedskrivningar har gjorts i bokslutet och inga upplysningar har lämnats om tvisten i årsredovisningen.

Uppgift (14 p)

Mot bakgrund av ovanstående information ombeds du dokumentera dina ställningstaganden till de noteringar du gjort vid granskningen samt utforma förslag till revisionsberättelse för 2003. Använd gärna bifogad mall för revisionsberättelse, se bilaga 1.

4. Log X AB (20 p)

Bakgrund

Log X AB grundades 1994 av Jan Svensson och Carl Andersson. Affärsidén har sitt ursprung i deras universitetsstudier. Jan är utbildad civilekonom med inriktning på logistikekonomi och Carl är civilingenjör med datainriktning. Företagets tjänster omfattar dels strategiska tjänster inom supply chain management, dels försäljning av egenutvecklade dataprogram som fungerar som hjälpmedel för kunderna vid effektivisering och kontroll av deras logistikflöden. Redan från starten var kassaflödet i företaget positivt men inte tillräckligt för att finansiera den expansion av verksamheten som ägarna ville uppnå. 1997 besökte Jan och Carl ett Venture Capital-seminarium och kom där i kontakt med riskkapitalbolaget MIT-Invest som senare förvärvade majoriteten av aktierna i Log X AB. Genom ett par nyemissioner tillfördes ytterligare kapital som gjorde det möjligt att utveckla verksamheten vidare.

Avgörande för ägarnas beslut att sälja stora delar av verksamheten var dels MIT-Invests kunskap inom logistik och dess uttalade vilja att tillsammans med grundarna utveckla verksamheten ytterligare, dels det faktum att Log X med hjälp av MIT-Invests nätverk skulle kunna expandera internationellt.

Under perioden 1998-2001 tog utvecklingen verklig fart och omsättningen ökade med 30 % per år med bibehållen lönsamhet. MIT-Invest, som redan vid investeringstillfället signalerat att de hade en investeringshorisont på 5-7 år, initierade under våren 2002 två parallella avyttringsprocesser, försäljning till en industriell köpare eller börsintroduktion. Efter långt framskridna förhandlingar med en potentiell köpare avbröts denna process då MIT-Invest ansåg att budet inte var tillräckligt bra. Arbetet inriktades då på att genomföra en börsintroduktion. Den 1 november 2002 noterades företaget på Stockholmsbörsens O-lista.

I dagsläget är Log X AB verksamt i Sverige, de övriga nordiska länderna och Centraleuropa. Antalet anställda uppgår till totalt 450 personer. Koncernen består av moderföretaget Log X AB och nio dotterföretag. I samband med noteringen skedde stora förändringar i styrelse och ledning. Jan, som tidigare varit marknadschef, utsågs till VD och koncernchef och Carl till utvecklingschef. Den nuvarande ekonomichefen, Agneta Bengtsson, anställdes under 2003.

Du valdes som revisor på bolagsstämman 2002. Ägarna ansåg att det var viktigt att ha en revisor med börserfarenhet inför den då stundande börsintroduktionen.

Deluppgift 4.1

År 2003 införde Log X AB ett personaloptionsprogram för VD, övriga i företagsledningen och övriga medarbetare. Skälen för införandet var att företaget ville knyta de anställda hårdare till företaget och få dem mer engagerade och motiverade genom att i framtiden bli delägare.

Tilldelningen av optioner framgår av nedanstående tabell.

Kategori	Antal optioner
VD	100 000
Övrig företagsledning	250 000
Övriga anställda	650 000
Summa	1 000 000

Tilldelningen av optionerna har skett utan vederlag. Personaloptionerna har vissa inskränkningar i förfoganderätten på så sätt att optionerna inte kan överlåtas utan förfaller om den anställde slutar. För att företaget ska kunna tilldela de anställda aktier när optionsrätterna utnyttjas har företaget träffat ett avtal med en bank som för företagets räkning förvärvat 1 000 000 aktier vilka placerats i en depå.

Optionsprogrammet löper över fem år med en inlåsningsperiod på tre år under vilken tid lösen inte är möjlig. Varje option ger innehavaren rätt att förvärva en aktie. Lösenpriset har fastställts till 40 kronor. Vid utgivandetillfället uppgick aktiekursen till 35 kronor och det verkliga värdet på optionen till 30 kronor. Den 31 december 2003 har aktiekursen ökat till 50 kronor.

Uppgifter (8 poäng)

- Vilka redovisningsmässiga effekter uppstår i Log X AB 2003-12-31 till följd av optionsprogrammet och hur påverkas resultat och ställning? Bortse från redovisningsmässiga konsekvenser till följd av företagets avtal med banken.
- Vilka granskningsåtgärder vidtar du i förvaltningsrevisionen och vid granskningen av årsredovisningen?

Deluppgift 4.2

I december 2003 ringer Jan Svensson upp dig och berättar att han fått ett brev från Stockholmsbörsen som uttrycker sin oro för att företagen inte är tillräckligt förberedda för övergången till International Financial Reporting Standards (IFRS). Företagen rekommenderas därför att lämna upplysningar i årsredovisningen beträffande övergången. Jan erkänner att Log X AB tyvärr tillhör den skara företag som inte hunnit påbörja övergångsarbetet ännu. Han ber dig komma ut till företaget någon gång under nästa vecka och besvara följande frågor:

Uppgift (12 p)

- a. Hur ser tidplanen ut för införandet av IFRS ?
- b. Vilka åtgärder anser du företaget bör vidta för att klara av omställningen till IFRS?
- c. Jan och ekonomichefen Agneta konstaterar i början av maj 2004 att företaget troligen inte kommer att hinna med anpassningen till IFRS och vänder sig till dig för att undersöka hur du ställer dig till detta faktum. Vad svarar du?

Revisionsberättelse

Bilaga 1

Till bolagsstämman i Västerbottens Maskin AB

Org.nr 123456-7890

Jag har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning i Västerbottens Maskin AB för räkenskapsåret 2003. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av min revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisions sed i Sverige. Det innebär att jag planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra mig om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen gjort när den upprättat årsredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. Som underlag för mitt uttalande om ansvarsfrihet har jag granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot är ersättningsskyldig mot bolaget. Jag har även granskat om någon styrelseledamot på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Jag anser att min revision ger mig rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger därmed en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Jag tillstyrker att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen, disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Umeå den 26 maj 2004

NN
Auktoriserad revisor